

Utmaningar för en jämställd äldreomsorg

Snedvriden biståndsbedömning, könsskillnader i hälsa och våldsutsatthet bland äldre kvinnor. Det är några av de jämställdhetsutmaningar som äldreomsorgen ställs inför. Att lära sig mer om kvinnors och mäns villkor och att bli medveten om sina egna föreställningar kring kön är två viktiga steg för en jämställd äldreomsorg.

Föreställningar om kön kan påverka bedömning

Kvinnor fick betydligt mer hjälp med personlig omvårdnad – män fick mer hjälp med hushållsarbete, med att bädda sängen, laga mat, duka och diska, slänga sopor, tvätta, handla, städa och putsa fönster.

Detta visade en studie i Botkyrka. Erfarenheten är den samma på andra håll: det finns en risk att beslut om hjälpinsatser för kvinnor och män påverkas av biståndsbedömarens omedvetna föreställningar om kön, om vad kvinnor och män behöver eller klarar av.

Det kan yttra sig i att kvinnor och män beviljas olika stödinsatser, till exempel att kvinnor oftare får hjälp med dusch medan män oftare får promenader fast behovet egentligen är det samma.

Att män får mer tid eftersom handläggaren tror att de inte klarar hushållsarbete, eller att kvinnor får mer tid för att de efterfrågar mer stöd av hemtjänstpersonalen som en följd av att de har högre ambitioner i hushållet.

Att personalen blir medveten om hur egna föreställningar om kvinnor och män påverkar biståndsbedömningen, är ett viktigt steg i riktning mot en jämställd äldreomsorg.

Könsskillnader i psykisk ohälsa

Det finns könsskillnader i hälsa mellan äldre kvinnor och män, som äldreomsorgen behöver beakta. Eftersom kvinnor lever längre än män och ofta har en äldre partner, lever kvinnor i genomsnitt fler år som ensamboende än vad männen gör. Kvinnor upplever ensamhetskänslor, oro och ångest i betydligt högre grad än män. I åldersgruppen 77 år och äldre besväras var tredje kvinna av ångslan, oro eller ångest jämfört med var femte man, enligt Folkhälsomyndigheten. Samtidigt är det fler män än kvinnor som begår självmord. I åldersgruppen över 84 år är det fyra gånger fler män än kvinnor som dör av suicid.

Det förskrivs mer psykofarmaka till kvinnor än till män. Äldre som regelbundet använder psykofarmaka löper ökad risk för exempelvis fallolyckor, mag- och tarmlödningar och för tidig död. Resultat i Socialstyrelsens Öppna jämförelser visar också att en högre andel kvinnor än män bland äldre som har hemtjänst har läkemedel som är olämpliga för äldre.

Den alkoholrelaterade dödligheten bland kvinnor ökar, särskilt bland äldre kvinnor och bland kvinnor med låg utbildning. Ungefär en av tio kvinnor 75 år eller äldre dricker alkohol som motsvarar en flaska vin i veckan. Åren 1976–77 var det bara en av hundra kvinnor i den åldern som drack så mycket alkohol, enligt Centrum för åldrande och hälsa vid Sahlgrenska akademien i Göteborg.

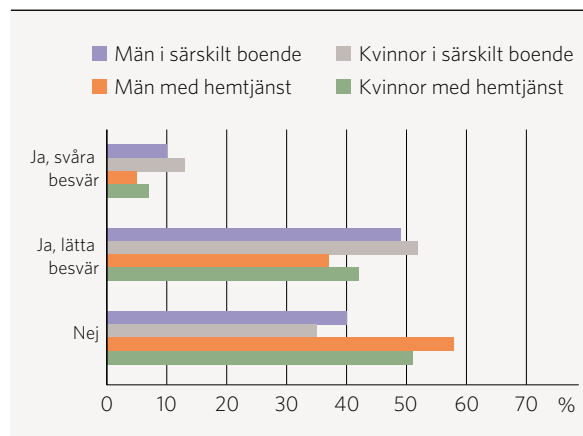
Våld och hårdhänt behandling - högre risk för kvinnor

Äldre kvinnor är en grupp som är särskilt utsatt för våld av flera anledningar, enligt Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK). De är oftare isolerade och beroende av den person som utsätter dem för våldet och de har svårt att få stöd och hjälp. När kvinnorna berättar om sin situation händer det att de inte blir trodda, som en följd av bristande kunskaper och förutfattade meningar hos omgivningen.

Våld och sexuella övergrepp mellan makar, eller mellan andra boende på äldreboenden, är ett tabubelagt ämne som det saknas forskning och statistik kring. Det finns en risk att kvinnor utsätts för kränkningar och våld utan att det uppmärksammas, eftersom det inte ingår i synen på äldre att sådant förekommer.

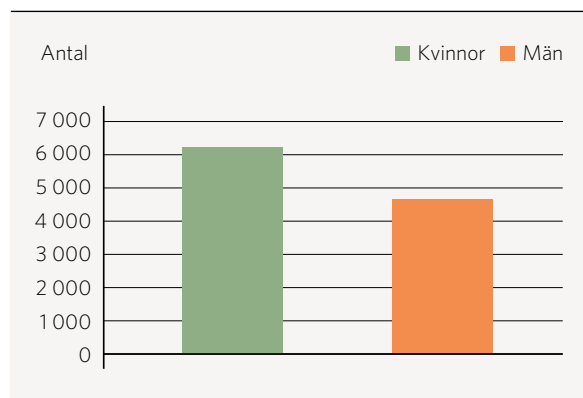
Även om det är ovanligt händer det att kvinnor och män i äldreomsorgen utsätts för våld och kränkningar av personal. Bland kvinnor och män med hemtjänst är det 2 procent som upplevt att personalen behandlat dem hårdhänt. I särskilt boende är siffran 6 procent för männen och 7 procent för kvinnorna, enligt Socialstyrelsens Öppna jämförelser.

DIAGRAM 1. Fler äldre kvinnor än män har psykiska besvär



Andel (%) kvinnor och män som svarat på frågan om de har besvär av ängslan, oro eller ångest - hemtjänst och särskilt boende, år 2020. Källa: Socialstyrelsen.

DIAGRAM 2. Fler kvinnor vårdas för fallskador



Antal personer som vårdats för fallskador i slutenvård eller vid läkarbesök i specialiserad öppenvård per 100 000 invånare 65 år och äldre 2018 (Vården i siffror).

Källa: Vården i siffror, SKR.

LÄS MER

- [Skillnader i psykisk ohälsa bland äldre personer \(Folkhälsomyndigheten 2019\)](#)
- [Alkohol och äldre - eftersatt fråga hos våra vanligaste patienter \(Läkartidningen 2018\)](#)
- [Nationellt centrum för kvinnofrid \(NCK\)](#)
- [Hemtjänsten i Botkyrka kommun - En gender budget-analys \(SKR\)](#)